

Čís. 380.

Ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. týkají se pouze odškodného za užívání pozemků a nikoliv náhrady škody, způsobené dolováním. Náhrady této škody lze se domáhati teprve tehda a potud, když a pokud již skutečně vzešla.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 610/19.)

Vyvlastňovacím nálezem ze dne 7. června 1916 bylo uznáno pražské arcibiskupství povinným, by přenechalo těžařské společnosti několik pozemků na dobu 10 let do užívání k účelům dolovacím. Náhrada za užívání pozemků těch stanovena na 8.610 K 70 h. Na pozemcích jest 644 ovocných stromů, jež byly oceněny znalcem na 4509 K, a na základě posudku toho přiřknuto bylo vlastníku 25 proc. této ceny, tudíž 1127 K 25 h. Vlastník uplatňuje však žalobou, že skutečná cena oněch 644 ovocných stromů činí 11.528 K 90 h, že přiměřené odškodné musí býti čítáno v plné ceně stromů a domáhá se tudíž doplatku 10.401 K 65 h. Soud první stolice žalobu tu pro tentokráte zamítl. Důvody: Žalobkyně opírá svůj nárok o §§ 98 a 103 patentu ze dne 23. května 1854, čís. 146 ř. z. Podle cit. patentu je žalobkyně oprávněna žádati od žalované strany přiměřené odškodné za přenechání k použití (§ 103 hor. zák.): toto odškodnění však není totožným s náhradou škod dolování, které dolování působí žalobkyni na jejím majetku. Za posléze jmenovanou škodu musí žalovaná strana žalobkyni odškodniti dle §§ 1323, 1324 obč. zák., ale určení výše odškodného předpokládá, že škoda skutečně nastala a to v určité výši, kteréžto obě skutečnosti musí býti prokázány. Žalobkyně, tvrdíc, že ovocné stromy mají cenu 11.528 K 90 h, žádá jich plné zaplacení po srážce 1127 K 25 h, již zaplacených, jako odškodné proto, že prý veškeré stromy úplně odemrou. Žalobkyně netvrdí, že stromy již dnes jsou dolováním poškozeny. Uplatňuje tedy nárok na odškodné předčasně, netvrdíc, že by toho času byla nějaká škoda již nastala; nutno proto vyčkati, zda vůbec a v jakém rozsahu škoda nastane. Není pochyby, že nemá se dostati žalobkyni cit. zákonnými předpisy žádného prospěchu ani obohacení; žalobkyni by se však takového bezdůvodného obohacení dostalo, kdyby po uplynutí 10 let užívání pozemků stromy poškozeny nebyly. Pak měla by žalobkyně mimo zplna zaplacenou cenu ovocných stromů, která by se v 10 letech rozmnožila o úroky, ještě hodnotu týchž stromů in natura. Plná cena ovocných stromů, jak ji žalobkyně požaduje, není odškodněním za jejich užívání, ani náhradou za to, že jsou odejmuty hospodářskému užívání po 10 let, nýbrž nárokem na odškodnění za škodu skutečně nastalou, kterou lze zjistiti teprve, až by nastala. Odvolací soud potvrdil rozsudek první stolice. Důvody: Vývody odvolatelů, jimiž uplatňují odvolací důvod nesprávného posouzení věci po stránce právní vrcholí v tom, že soud první stolice nesprávně vykládá ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. a v důsledku toho, že jich nesprávně používá k odůvodnění svého rozsudku. Žalobce dovozuje, že žaloba není nikterak předčasnou. Dle ustanovení § 103 hor. zák. nutno v rozhodnutí o přenechání pozemků k účelům horním ihned prozatímně určití způsob a výši náhrady; z toho prý je patrné, že vlastník pozemků, na nichž jiný podnikatel doluje, je oprávněn žádati

odškodnění i jen za dočasné užívání pozemků i h n e d. Má-li však toto právo, když odškodnění stanoví politický úřad, není tu prý právního důvodu, právo to mu odpírati, když žádá odškodnění pořadem práva. V tomto případě prý ovocné stromy nemají již nyní pro žalobce ceny, jelikož tím, že jest jim odňata potřebná vlhkost, nemohou dávatí užitku a musí úplně zahynouti. Tvrdí také, že žalobce již v žalobě uvedl, že některé z ovocných stromů již zašly a že by mu i dle stanoviska soudu první stolice měla býti alespoň náhrada ceny těchto stromů přiznána. Není prý důvodu, proč by žalobce měl čekati na náhradu až po uplynutí 10 let, čímž by ztratil promlčením nejen úroky více než tříleté, nýbrž po případě i nárok na náhradu vůbec dle § 1489 obč. zák. Vedlejší intervenient poukazuje mimo to zejména k tomu, že škody vzniklé dolováním na pozemku jiného vlastníka nebo na příslušenství, mohou nastati nebo býti patrný teprve až po uplynutí doby užívání po případě teprve v době, kdy podnikatelství hor již vůbec ani neexistuje. Dovojuje, že nejde v tomto případě o náhradu škody v pravém slova smyslu, nýbrž o částečné vyvlastnění, kde vlastník nemovitosti musí si nechatí líbiti užívání své nemovitosti a případné její zrušení horním podnikem, za to však může žádati, by mu již předem byla zaplácena poměrná část ceny vyvlastněné věci, podle okolností celá cena nemovitosti. S uplatněním nároku toho nemusí prý vlastník čekati, až nastane skutečné zrušení pozemku nebo jeho příslušenství. Zaplacením odškodného zbavuje prý se podnikatel hor povinnosti náhrady škody pro budoucnost. Veškeré tyto výtky a námitky jsou bezdůvodny. První soud správně vykládá ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. a také správně posoudil tento případ po stránce právní. Dle § 98 hor. zák. je vlastník nemovitosti povinen za přiměřené odškodné (§ 365 obč. zák.) ponechatí podnikateli hor užívání pozemků, jichž je k dolování nutně třeba. Nedojde-li k dohodě stran, ustanovuje způsob a výši odškodnění prozatím politický úřad, při čemž straně, jež se s tím nespokojí, vyhrazen je pořad práva. (§ 103 hor. zák.) Odškodné, jež podnikatel hor zaplatiti má vlastníku nemovitosti při dočasném přenechání pozemku, je náhradou z a u ž í v á n í (§ 98 hor. zák.), to jest skutečné upotřebení pozemku ku hornictví, nikoli však náhradou za zrušení pozemku nebo jeho příslušenství, jelikož mnohdy škody takové a jejich rozsah v té době vůbec nelze předvídati neb alespoň zjistiti. Toto používání cizího pozemku nebo jeho příslušenství je dle své povahy buď užíváním nebo požíváním dle §§ 504 nebo 509 obč. zák. Podle okolností je možno, že přes užívání pozemku k hornictví na něm nebo na jeho příslušenství škoda vůbec nevzejde a že podnikateli hor je možno po skončeném užívání vrátiti vlastníku pozemek s příslušenstvím ve stavu, jak jej převzal. Není-li to možno, jelikož pozemek nebo příslušenství doznaly poškození, je vlastník pozemku oprávněn žádati od podnikatele hor náhradu za p o š k o z e n í. Ohledně ručení za škody horní nemá horní zákon sám nijakých předpisů, vyjímajíc negativní ustanovení § 106 hor. zák. Platí tedy v tomto směru dle § 2 hor. zák. předpisy obč. zák. Podle těchto předpisů lze však domáhati se p o ř a d e m p r á v a toliko náhrady škody již skutečně v z e š l é (§§ 859, 1293, 1295, 1323, 1324 a jiné obč. zák.). Tuto škodu, skutečně již vzešlou, a její výši musí žalobce dokázati, jelikož je předpokladem jeho žalobního nároku. Žalobce však v tomto sporu vůbec ani netvrdil, tím méně prokázal, že na stromech provozováním hornictví vzešla již skutečná škoda

a v jaké výši. Tvrdí-li žalobce v odvolání, že již v žalobě uvedl, že některé z ovocných stromů již zašly, odporuje to přímo obsahu spisů. Názor odvolatelů, že vlastník nemovitostí, jenž dočasně ponechal užívání pozemků podnikateli hor, je oprávněn žádati pořadem práva odškodnění za škody horní dříve ještě než skutečná škoda nastala, není tedy odůvodněn ani dle předpisů zákona horního ani dle zákonníka občanského. Vůči námitkám, že nelze vlastníka pozemku nutiti, by čekal s uplatňováním nároku na náhradu škody až do uplynutí 10tileté doby užívací nebo dokonce ještě déle, ježto by byl vydán námitce promlčení, dlužno uvést, že vlastník nemovitosti může uplatňovati nárok ten ihned, jakmile jest s to, by skutečně nastalou škodu prokázal, a že dle § 1489 obč. zák. tříletá lhůta promlčecí čítá se nikoliv od doby, kdy nastala okolnost, jež škodu přivodila, nýbrž od doby, kdy poškozený o škodě zvěděl, což předpokládá, že škoda stala se již zjevnou. V tomto smyslu upraveno je také dle § 9 zákona ze dne 18. února 1878, č. 30 ř. zák. uplatňování nároku na náhradu škody, kterou předem určití nelze, při vyvlastnění pozemků k účelům železničním. Že nárok žalobní není odůvodněn, vychází také z této úvahy: Kdyby bylo bývalo uznáno, že žalobce má žalované postoupiti úplné vlastnictví pozemků, byla by žalovaná povinna zaplatiti žalobci za ovocné stromy jejich cenu odhadní, při čemž by žalovaná nabyla ovšem práva, se stromy neobmezeně naložiti. Nyní domáhá se žalobce při pouhém přenechání užívání pozemků na dobu 10 let rovněž zaplacení celé ceny stromů a to najednou a předem, při čemž by stromy zůstaly vlastnictvím žalobcovým. Jest na bíledni, že by způsobem tím byl žalobce na škodu žalované bezdůvodně a značně obohacen, kdežto mu dle obč. zák. přísluší jen nárok na přiměřené odškodnění.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání žalující strany, jakož i dovolání vedlejšího intervenienta, uplatňující pouze dovolací důvod čís. 4. § 503 c. ř. s., jest neoprávněno. Žalující straně náleží dle § 98 horního zákona, ve kterém poukázáno jest na § 365 obč. zák., jednající o vyvlastnění, přiměřené odškodné za přenechání užívání pozemků; ve druhém odstavci § 103 jest odškodné toto nazváno výkupným. Tato úplata nezahrnuje tedy v sobě náhradu škody, která po případě vzejde žalující straně v budoucnosti dolováním žalované společnosti. Žalující strana domáhá se tímto sporem zvýšení odškodného, politickým úřadem podle prvního odstavce § 103 hor. zák. vyměřeného, z důvodu toho, že, jak v žalobě výslovně jest uvedeno, ovocné stromy na pozemcích, jichž užívání přenecháno bylo žalované společnosti, musí tím, že 10letým dolováním bude prý zemi celá vlhkost odňata, býti úplně zničeny, následkem čehož strana žalující má za to, že jí náleží náhrada plné ceny stromů a ne pouze náhrada 25 procent ceny jejich, přiřčená jí vyvlastňovacím nálezem úřadu politického. Nižší soudy správně uvedly a odůvodnily, že žalující strana se tím nedomáhá zvýšení odškodného dle § 98 a druhého odstavce § 103 hor. zák., nýbrž náhrady škody, o které sama ani netvrdí, že již jí vzešla, takže nárok žalobní, který posuzovati

sluší podle §§ 1293, 1323 a 1324 obč. zák., jest předčasný. Dovolatelé marně se snaží odůvodniti, že tento názor jest mylný. Vedlejší intervenient vykládá § 98 hor. zák. v ten způsob, že odškodné, v něm uvedené, jest úplnou náhradou za újmy, s dolováním spojené, bez ohledu na to, zdali tyto újmy už vznikly, či, což prý bude pravidlem, vzniknou teprve za užívání pozemků, a že při stanovení onoho odškodného uvážiti jest možné následky dolování, ať již nastaly nebo teprve nastanou. Tento výklad přičí se však jasnému znění §§ 98 a 103 hor. zák. Žalující strana tvrdí, že podle zásad občanského zákoníka musí škoda býti nahrazena jen tenkrát, když byla způsobena zaviněním, nedbá ustanovení § 1306 obč. zák., dle něhož nárok na náhradu škody, kterou někdo způsobil bez zavinění nebo jednáním bezděčným, není vyloučen vůbec, nýbrž jen z pravidla. Občanský zákoník sám obsahuje některé výjimky z tohoto pravidla, rovněž pak různé později vydané zákony obsahují výjimky takové. Též podle horního práva (vzhledem na §§ 26, 27, 84, 106, 107 a 174 hor. zák.) podnikatelé hor ručí za škodu, dolováním na nemovitostech způsobenou, bez ohledu na to, zdali povstala zaviněním čili nic. Aby škoda již zde byla, není ovšem podmínkou pro určení odškodného politickým úřadem dle prvního odstavce § 103 hor. zák. a následkem toho také ne pro rozhodnutí soudní dle druhého odstavce tohoto § 103; poněvadž však, jak nahoře bylo již uvedeno, žalobní nárok nezakládá se na § 103 hor. zák., nemůže žalující strana z § 103 ničeho vyvozovati pro své nesprávné mínění, že žalobní nárok jest oprávněn, ač nenastala dosud škoda, jejíž náhrady strana žalující se domáhá. Správnost názoru nižších soudů, že ustanovení §§ 98 a 103 hor. zák. vztahuje se na odškodné za užívání pozemku a nikoli na náhradu škody, způsobené dolováním, snaží se žalující strana v dovolacím spise marně vyvrátiti poukazem na ustanovení § 101 hor. zák., dle něhož k vyhledávání čili k vyvlastňovací komisi nutno přivzítí potřebné znalce. Vždyť podle tohoto § 101 a § 68 prováděcího nařízení k hornímu zákonu přivzítí jest znalce jen tenkrát, když rozhodující politický úřad potřebuje jich, by k vůli správnému určení způsobu a výše odškodného podali nález a posudek, který lze podati pouze na základě odborných znalostí, jež u úředníků politických, nález vyvlastňovací vydávajících, předpokládati nelze. Ani v tomto § 68, ani v § 101 hor. zák. není uvedeno, že přivzátí znalci mají zjišťovati škodu vůbec a zejména škodu, jež dosud nenastala. Žalující strana tvrdí v dovolacím spise, že, kdyby každý ze 664 stromů, o něž jde, zahynul v jinou dobu a ona musila se žalobou o náhradu škody čekati v příčině každého stromu tak dlouho, až tento zahyne, musila by vésti 664 spory; i kdyby se tak stalo, nemohlo by to ničeho na věci měniti; ale případ ten je vyloučen, poněvadž uživatelské právo žalované strany skončí se podle spisů již v roce 1926 a žalovati o náhradu škody nebude zapotřebí vždy hned při zániku toho neb onoho stromu, nýbrž může se tak státi v zákonné lhůtě promlčecí v příčině všech stromů, jež ve lhůtě této zaniknou. Soud odvolací právem připomenul, že by žalující strana byla bezdůvodně obohacena, kdyby obdržela žádanou náhradu celé ceny stromův a to najednou a předem, ačkoli žalované společnosti přísluší užívání pozemků jen po 10 roků a žalující strana zůstává vlastníci stromů. Připomínka tato však není podstatnou částí rozhodovacích důvodů rozsudku odvolacího, které záležejí hlavně v úvaze, že strana žalující není oprávněna, žádati náhradu škody, jež dosud ani dle jejího vlastního tvrzení nevzešla.

Proto nemůže míti úspěchu ani tvrzení, obsažené v dovolacím spise strany žalující, že, není-li oprávněna žádati náhradu celé ceny stromů, měl žalobní nárok býti přiměřeně snížen, neměla však žalobní žádost býti úplně zamítnuta.

Čís. 381.

Odstup od zasnoubení opravňuje druhou stranu pouze k nároku na náhradu skutečné škody (§ 46 obč. zák.), nikoli též ušlého zisku.

(Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv I 614/19.)

Žalobkyně byla v létech 1915 až 1917 zaměstnána jako číšnice, při čemž vydělala měsíčně 80 až 90 K, na zpropitném pak měsíčně 70 až 100 K. V roce 1915 seznámila se se žalovaným, navázala s ním důvěrnou známost a zasnoubila se s ním. K opětovné žádosti žalovaného opustila místo číšnice a byla po té, zatím co žalovaný konal válečnou službu vojenskou, zaměstnána s přestávkami na různých místech. Koncem srpna 1918 musela se svého místa pro nemoc vzdáti, načež živila se posluhovááním. Ježto její příjmy po odchodu z hostince ku výživě nedostačovaly, byla nucena prodati veškeré šatstvo a prádlo a strávila kromě toho všechny úspory. Žalovaný, navrátil se po státním převratu domů, zprvu se žalobkyní styky obnovil, později však odepřel splnění slib manželský. Domáhá se tudíž žalobkyně náhrady 2.000 K za to, že musela prodati šatstvo a prádlo a konečně náhrady dalších 2.000 K za to, že k naléhání žalovaného opustila místo číšnice. Žalovaný se ku prvému roku nedostavil, načež byl vynesena rozsudek pro zmeškání, jímž žaloba zamítnuta. Ani odvolání ani dovolání žalobkyně neměla úspěchu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání z těchto

důvodů:

Dovolání, opírající se o dovolací důvod § 503 č. 4 c. ř. s., nelze uznati oprávněným. Žalobkyně žádá jménem škody, vzešlé jí ze zrušení slibu manželství, 4000 K, odůvodňujíc nárok ten tím, že následkem slibu toho vzdala se výhodného místa a že byla pak nucena z nouze prodati šat a prádlo. Uvádí tedy žalobkyně dvojí skutečnosti, ze kterých jí domnělá škoda vzešla, aniž by však přesně neb aspoň přibližně označila, v jaké výši onou a v jaké výši touto okolností jí byla škoda způsobena. Na škodu, vzešlou žalobkyni vzdáním se dosavadního místa, nebylo by v žádném případě lze vzíti zřetele, neboť zrušení slibu manželského opravňuje stranu druhou toliko k uplatňování nároku na náhradu skutečné škody (*damnum emergens*), kdežto vzdáním se místa pro žalobkyni škoda vůbec nevstala a bylo by lze nejvýše mluvit o ušlém zisku (*lucrum cessans*), na který ustanovení § 46 obč. zák. nároku neposkytuje. Nárok na náhradu škody, povstalé nutným prodejem šatu a prádla, bylo by ovšem lze podřaditi pojmu skutečné škody po rozumu § 46 obč. zák., leč v této příčině neposkytly přednes žalobkyně a zjištění nižších soudů podkladu, v jehož základě by jednak příčinná souvislost nároku toho se zrušením manžel-